

Szentmártoni Mihály: A személyi érettség felé. Róma, 1979, 140 o. (tkk IV/28) — **Weissmahr Béla:** Bevezetés az ismeretelméletbe. Róma, 1978, 150 o. (tkk I/2)

A tkk újabb kötetei a bölcséleti sorozatot gazdagítják két kitűnő könyvecskével. — Ahogy Szentmártoni atya nekiáll anyaga formába öntésének, egyből látjuk, hogy az elméleti anyag birtokában — főleg a harwardi iskola nagynevű szerzőinek kutatása alapján — a lekipásztor tanár szól olvasóihoz. Mondanivalóját ismételtelen megfogalmazta már népszerűsítő formában is, és kipróbálta hallgatóság előtt. Könyve így szinte olvastatja magát, annyira világos és gyakorlati. Stílusán látszik, hogy beszél, érti azt a nyelvet, amelyet a több és nemesebb emberi magatartásra törekvő mai fiatalság beszél. Így tárgyalja az érzelmi, vallási és erkölcsi érettség kérdését, végül pedig az erkölcs és jellem kapcsolatát. Külön érdekessége és érdeme, hogy példáit a szépirodalomból veszi, regények ismert szereplői, írók és szentek magatartása kapja meg a nevét a szakirodalom nyelvén és értelmét a lélektani elemzés alapján. Németh László ismerői talán vitába szállhatnának a szerzővel, hogy Kurátor Zsófi példája igazán alkalmas-e az erkölcs nélküli jellem ábrázolására; vagy nem lett volna-e jobb Szent Atanáz helyett a világtörténelem „borzasztó nagyjai” közül választani az „elvekhez ragaszkodó erkölcsjellem” ábrázolásánál? De ezek mellékes kérdések, amelyek a könyv értékét csakúgy nem csökkentik, mint a koronkénti sajtóhibák.

A lényege szerint igazságkeresésre termett, keresztény hitében pedig az igazság útjára meghívott és ráálló ember fölteszi a kérdést: megismerheti-e egyáltalán az igazságot, milyen módon és mekkora biztonsággal? Weissmahr Béla könyvecskéjének első fejezetében tömören, világosan felvázolja az ismeretelmélet problémáját a megoldási törekvésekkel együtt, teljes igazságot szolgáltatva ellentétes megoldási kísérleteknek. A szerző maga a transzcendentális dedukció megoldását választók táborába tartozik (lásd Mérég 1971, 1. sz. 63-82), és az anyagot kézben tartó, ismételtelen előadó és átgondoló tanár alaposágával, biztonságával adja elő megoldását. A nehéz tárgyalás menetét üditően szakítják meg itt-ott magyaros zamatú megjegyzések, annak jeléül, hogy a fejtető az élettől sem áll távol. A zárófejezetben, az általános fogalmak kérdésését és a lét analógiáját vizsgálva, ezredek kutatásának és bölcsességének eredményeit adja elélnk szinte summázó tömörséggel. Mindezek birtokában fogalmazza meg az emberi ismeret struktúráját, azt a „lényeglátást”, amely megfelel az anyag és a szellem lényegi egységének bennünk.

Békési I.

I m á d k o z á l ! Elmélkedések gyakori imáinkról. Szent István Társulat, Budapest 1978. 292 o.

Nincs fontosabb az ember számára, mint az, hogy imádságos ember legyen. Egy japán kármelita pap írta az imádságról: „Az ember, aki elfelejtett imádkozni, olyan, mint a kanárimadár, amelyik elfelejtett énekelni.” Az ima odaforulás a bennünk szerető Istenhez; odasimulás az Atya keblére; belefeledkezés a végtelen és örök Szépségbe; beletemetkezés a kimeríthetetlen Titokba; egybeforrás az Isten szívével; összehangolódás a Szentlélek énekével; egyesülés az egyszerűlt Fiú, Jézus Krisztus imájával. Imádkozni: kiváltság és kegyelem, erőforrás életünkben és halálunkban.

Az imádság óriási kincs. Ezért olyan megdöbbentő és szomorú tény az, hogy manapság annyian, még jó keresztények is, úgy érzik, hogy nem tudnak imádkozni. Így hát nagy hálával kell fogadnunk mindent, ami segít, hogy az imádság vérünkbe váljék. Ilyen kiváló segítség ez a könyvecske. A mai világban, ahol az emberek szegyélni szokták jámborságukat, nagy bátorság kellett ahhoz, hogy valaki egy csaknem 300 oldalas könyvet elejétől végig az Istenhez szóló imádság formájában írjon. A szerzőnek bizonyára azért volt meg ez a bátorsága, mert számára az Istenhez szóló ima nem formáság, nem az ünnepnapok dísze, hanem mindennapi, személyes élmény.

A könyv keretét a keresztények hagyományos imái: a keresztvetés, Miatyánk, Ödvözlégy, Hiszekegy stb. képezik. De megtaláljuk a tízparancsolatot, a hét főbűnt, „a

bűn négy sebé", a Szentlélek ajándékait stb. is. A róluk szóló „elmélkedések” pedig nem értekezés, hanem ima formájában vezetnek be ezeknek az egyszerű imáknak és összefoglalásoknak kimeríthetetlen titkaiba. Így e könyvnek két haszna is van: először az imákat az olvasó saját imádságaként is használhatja; másodsor pedig az elmélkedésekben foglalt gondolatok révén új mélységeket fog majd érzékelni, amikor szokott imáit mondja.

Persze nagyon egyéni dolog, hogy ki milyen „nyelven” szeret imádkozni. E könyv imáinak nyelve művészi, költői. A Szentírás lelkülete (sokszor idézi is), a liturgia szelleme és Prohászka stílusa visszhangzik bennük. Talán egyesek úgy érzik majd, hogy saját imáikhoz egyszerűbb szavak illenek. De a szerző mély és szép gondolataiból mindenki kétségtől sok ihletet meríthet imaélete számára. Pl. a Hiszekegyről, a Mindenható Atyáról, a Szentlélekről, a bűnök bocsánatáról szóló részek valóságos remekművek. E sorok írójának legjobban a Miatyánkról szóló elmélkedés tetszett. Az egyházatyák hagyományát követve a szerző a Miatyánk könyörgéseit a nyolc boldogsággal és a Szentlélek hét ajándékával hozza kapcsolatba. Így lesz ez az ima a keresztyén hit és élet teljes summájává. Minden egyes szó végtelen kincseket rejt magában. Idézzük csupán az „Atyánk” szóról való elmélkedés egy részét:

„Te azt akartad, hogy . . . nevezzünk Téged . . . Atyánknak.”

„Nem Végzetnek — noha elhatározásaid megmásíthatatlanok,
nem Véletlennek — noha útjaid kiszámíthatatlanok,
nem Titoknak — noha felfoghatatlan vagy,
nem Törvénynek — noha következetes vagy,
nem Bírónak — noha ítélkező vagy,
nem Uralkodónak — noha távlatokban gondolkodol,
nem Főnségnek — noha mérhetetlenül elzárkózol,
nem Erőnek — noha mozgatsz mindeneket,
nem Életnek — noha Tőled élnek mindenek,
nem Esménének — noha mindennek értelme vagy,
nem Gyengédségnek — noha szellőnél lágyabb vagy,
de ATYÁNAK, ki mindezekon kívül

remegő,
aggódó, féltő,
segítő, vezető,
teremtő és szerető szíveddel
számontartod gyermekeid minden érverését,
minden sóhajtását,
sőt minden leeső szempilláját,

ki az atyai szív szorongásával tekintesz
életutunk messzi távolába,
s várod, mikor tűnünk fel tékozlásunk rongyaiban;

ki az anyaszív édes-boldogságával
őszülésünkig hordozol bennünket
isteni szereteted rejtett titkában,
s ezzel a megmelegült megmozduló bensővel
szabod ki kegyetlennek látszó végzéseidet,
szigorúnak látszó törvényeidet,
érthetetlennek tűnő magatartásodat . . .”

Nem folytathatjuk az idézeteket. Reméljük, ez az egy is elég lesz, hogy számos emberben fölébressze a vágyat a könyv olvasására és elmélkedésére.

Javítani valót csak egyet találtunk. A szentmiséről ez olvasható: „A Kálvária-áldozat ismétlésére vársz bennünket” (75). Ez a kifejezés kerülendő. Helyesen mondja a katolikus-anglikán vegyesbizottság nyilatkozata az Oltárszentségről (1971. szept. 7): „Krisztus megváltó halála és feltámadása egyszeri esemény a történelemben. Krisztus kereszthalála, mint engedelmes életének csúcspontja, a világ bűneiért bemutatott egy-

szeri, tökéletes és elégséges áldozat. Azt, amit Krisztus egyszer véghez vitt, nem lehet megismételni; ahhoz, amit véghez vitt, semmit sem lehet hozzáadni. Amikor a Krisztus áldozata és az Eucharisztia közötti kapcsolatot kifejezzük, sohasem szabad a keresztény hitnek ezt az alaptételét elhomályosítanunk." Egyházunk hite szerint a szentmise kétségtelenül áldozat. De nem ismétli meg a keresztáldozatot, hanem „az önmagát egyszeri szeplőtelen áldozatként Atyjának feláldozásául Krisztus áldozatát az Úr eljövételének napjáig jelenné teszi és hatását alkalmazza" (LG 28). Ha e könyv új kiadására kerülne sor — amit nagyon is óhajtunk —, ezt könnyű lesz kijavítani.

Szívből kívánjuk, hogy e mű sok-sok embert vezessen be az imádság szépséges és titokzatos világába. „Aki imádkozik, üdvözül” — szokta mondogatni Liguori Szent Alfonz. Ezért az teszi a legnagyobb szolgálatot embertársainak, aki imádkozni tanítja őket. Különleges hála vagyunk tehát kötelezve a könyv szerzője iránt, aki — úgy, ahogy maga Jézus tette — oly buzgón tanít bennünket imádkozni.

Nemeshegyi Péter

Szabó Ferenc: Jézus Krisztus megközelítése. Róma 1978, 331 o.

A szerző a magyar olvasóközönségnek már nem ismeretlen. 1963 óta kilenc könyve jelent meg, kettőt pedig mások közreműködésével adott ki. Jelen művében az exegézis és a krisztológia mai kereséséről nyújt képet.

Az első rész 1971—72-ben a Vatikáni Rádióban tartott előadásorozatát tömöríti össze. Azt vizsgálja, hogy mit mondanak a történeti adatok a názáreti Jézusról, és hogy magyarázza a hívő keresztény egyház ezeket az adatokat. Más szóval hogyan alakítjuk ma ki Krisztus-képünket. Foglalkozik a biblián kívüli adatokkal, a klasszikus fundamentális teológiával, a szentírásmagyarázat mai módszerével. Hosszan bemutatja, mint alakul ki Jézus arca és feladata az evangéliumokból, majd pedig a feltámadás élménye hogyan érleli meg az első keresztényekben Krisztus személyének mélyebb megértését. Végül rámutat a hit szerepére Krisztus felismerésében. Bemutatott alapelveiből levonva a következtetést, egyszerű, de mély tanúságot tesz: ki neki Krisztus.

A második részben különböző folyóiratoknak (Mérleg, Teológia, Kat. Szemle, Szolgálat) készült írásait közli: Krisztus megközelítése tegnap és ma; A strukturalizmus és a keresztény hit elméze; Interjú Xavier Léon-Dufourral; Interjú Paul Ricoeurrel; Hit és megértés Bultmann művében; Viták Küng körül; Viták a „Christ sein”-ről; Hans Urs von Balthasar teológiája; A mai ember istenkeresése; Számot adni reménységünk-ről; A szeretet civilizációja. Ezekben az egymástól eléggé független fejezetekben a mai teológia időszzerű vitáiba ad bepillantást. A szerző maga a strukturalizmusról szóló szakaszt tartja legfontosabbnak. A két interjú nagyon érdekes és élményszerű.

A könyv maga nagyon tárgyilagos ismertetést ad, és minden eredetiségkedést elkerül. Különösen hasznosnak és aktuálisnak tartom a magyar olvasóközönség számára az első részt, mert bemutatja a hittudomány mai állásfoglalását az egyik legfontosabb kérdésben: mi a kölcsönös szerepe a hitnek és a történelmi adatoknak Krisztus-képünk kialakításában. A második rész vastagabb esetvonalásokkal az első részben és a címben megadott kérdésnek teológiai és filozófiai hátterét szemlélteti.

A könyv a szerzőtől igényelhető: Via dei Penitenziéri 20, I-00193 Roma.

Jálics Ferenc

Puskely Mária: A kik a jobbik részt választották. Róma 1978, 423 o. (Kapható a szerzőtől: Via della Stazione Aurelia 95, I-00165 Roma)

„Nehezen tudnám megmondani, hogyan került egymás mellé ez az öt női arckép” — kezdi előszavát a szerző. Az olvasónak tehát szabadságában áll az összehasonlításokat igénye szerint kielemezni.

Kik ezek a női alakok, akik „a jobbik részt választották”? Elisabeth Ann Seton, családanya, nevelő és szerzetalapító, Észak-Amerika első szentje; az egyetlen szentté avatott az öt között. Konvertita. Szociális lelkiületével felismerte korának égető szükségletét: alapítása fő feladatául a szegény gyermekek nevelését tűzte ki. A „Szeretet